

3. 12. 2013

VeźmĚte, prosĚme, na vĚdomĚ, Źe text ělĚnku odpovĚdĚ platnĚ prĚvnĚ ťpravĚ ke dni publikace.

KoneĉnĚ jasno v otĚzce poĉĚtku bĚhu promlĉecĚ doby u pohledĚvek bez sjednanĚ splatnosti

ObecnĚ povĚdomĚ ohlednĚ poĉĚtku bĚhu promlĉecĚ doby je zaloŹeno na pĚdpokladu, Źe pohledĚvka se zaĉne promlĉovat aŹ potĚ, co nastane jejĚ splatnost a je jĚ tedy moŹnĚ uplatnit soudnĚ. Pro mnohĚ moŹnĚ pĚkvapivĚ vŹak z judikatury NejvyšŹĚho soudu ĀR vyplĚvĚ, Źe poĉĚtek promlĉecĚ doby mĚŹe v urĉitĚch pĚpĚdech nastat dĚĤive nĚŹ splatnost zĚvazku a pohledĚvka se mĚŹe promlĉet, aniŹ by splatnost zĚvazku vĚbec nastala. MĚŹe tomu tak bĚt v pĚpĚdech pohledĚvek, jejichŹ splatnost nebyla dopĚdu sjednĚna ĉi jinak urĉena.

JudikatornĚ zĚvĚry pro obĉanskoprĚvnĚ vztahy

Podle ustanovenĚ § 101 OZ bĚŹĚ promlĉecĚ doba ode dne, kdy prĚvo mohlo bĚt vykonĚno poprvĚ, tedy kdy bylo moŹno ohlednĚ tohoto prĚva podat Źalobu.

Jakkoli je pĚitom tento okamŹik ĉasto podvĚdomĚ spojovĚn se splatnostĚ zĚvazku, dle ĉetnĚ judikatury mĚŹe nastat zcela bez zĚvislosti na nĚ. OkamŹik, kdy mohlo bĚt prĚvo vykonĚno poprvĚ, je totiŹ nutnĚ vnĚmat objektivnĚ, a **je proto rozhodujĚcĚ, kdy mohlo bĚt prĚvo objektivnĚ vĚřitelem uplatnĚno poprvĚ**, nikoli kdy bylo skuteĉnĚ uplatnĚno.

S ohledem na vĚŹe uvedenĚ je pak ovŹem nutnĚ dospĚt k zĚvĚru, Źe **poĉĚtek promlĉecĚ doby nemusĚ spadat do stejnĚho okamŹiku jako splatnost zĚvazku**. TakovĚ situace mĚŹe nastat primĚrnĚ u zĚvazkĚ, jejichŹ splatnost nebyla sjednĚna smlouvou ĉi jinak objektivnĚ stanovena. V tĚchto pĚpĚdech je totiŹ na vĚřiteli, aby svĚ prĚvo zesplatnil pĚstĚdnictvĚm vĚzvy dluŹnĚkovi dle ustanovenĚ § 563 OZ, podle nĚhoŹ je dluŹnĚk povinen splnit dluh prvnĚho dne potĚ, kdy byl o plnĚnĚ vĚřitelem poŹĚdĚn.

Shora popsanĚ zĚvĚry vyplĚvĚjĚ primĚrnĚ z rozsudku NejvyšŹĚho soudu ĀSR ve vĚci spis. zn. 3 Cz 99/81 ze dne 30. listopadu 1981, publikovanĚho pod ĉ. 28/1984 ve SbĚrce soudnĚch rozhodnutĚ a stanovisek. V tom se uvĚdĚ, Źe nenĚ-li doba splnĚnĚ dohodnuta, stanovena prĚvnĚm pĚdписem nebo urĉena v rozhodnutĚ, zaĉĚnĚ promlĉecĚ doba bĚŹet jĚŹ dnem nĚsledujĚcĚm potĚ, kdy vznikl dluh, tedy dnem, kdy vĚřitel mohl dluŹnĚka o splnĚnĚ poŹĚdat a tedy (objektivnĚ posuzovĚno) svĚ prĚvo takĚ vykonat.

PoĉĚtek bĚhu promlĉecĚ doby se tak v tĚchto pĚpĚdech **nepojĚ se dnem nĚsledujĚcĚmu po dni**,

kdy byl dlužník věřitelem o plnění skutečně požádán (ke dni splatnosti pohledávky), ale ke dni, kdy věřitel poprvé mohl (objektivně) dlužníka o plnění požádat.

Současně Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí vyloučil výklad, podle něhož by byl běh promlčecí doby vázán až na splatnost dluhu vyvolanou výzvou věřitele s odůvodněním, že takové pojetí by znamenalo nepřipustné posunutí počátku běhu promlčecí doby (ve zřejmém rozporu s účelem institutu promlčení) prakticky na neomezenou dobu.

Například u půjčky, u níž nebyla dohodnuta splatnost, tedy podle výše uvedeného výkladu počne promlčecí doba běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo ke vzniku příslušného právního vztahu. Již tento den (den po poskytnutí půjčky) je totiž objektivně možné dlužníka požádat o vrácení půjčky, jakkoli v praxi zřejmě taková situace nastane velmi zřídka.

Citovaný judikát je přitom dále „recyklován“ i v recentní judikatuře (např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 33 Cdo 1289/2007 ze dne 30. října 2009, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 73/2010, či rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 33 Cdo 2634/2008 ze dne 28. ledna 2011, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 104/2011), a jeho závěry jsou tedy nadále platné.

Je proto na věřitelích, aby v případě, že u jejich pohledávek nebyla sjednána splatnost, velice obezřetně volili kroky při jejich vymáhání a nespolehali se, že jejich „životnost“ prodlouží tím, že dlužníka nevyzvou k plnění. Takový přístup byl s ohledem na citovanou judikaturou nejlepší cestou k promlčení pohledávek.

Nejasnosti ohledně počátku promlčecí doby v obchodněprávních vztazích

Zatímco otázka počátku promlčecí doby u závazků bez sjednané splatnosti byla pro občanskoprávní vztahy jednoznačně vyřešena již před dlouhou dobu, u vztahů podřízených režimu obchodního zákoníku byla situace až donedávna poměrně nejasná.

Lze totiž nalézt četná rozhodnutí, která na rozdíl od shora uvedeného judikátu dospěla k závěru, že promlčecí doba běží až od doby, kdy věřitel závazek svou výzvou reálně zesplatnil.

V tomto ohledu je možné odkázat zejména na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 31 Cdo 5241/2007 ze dne 8. prosince 2008, případně na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 33 Cdo 2634/2008 ze dne 28. ledna 2011. Posledně jmenované rozhodnutí výslovně rozlišovalo režim občanskoprávní (kde mělo i nadále platit pravidlo o objektivní povaze uplatnitelnosti práva) a obchodněprávní (v němž měla být naopak promlčecí doba vázána až na okamžik splatnosti).

Rozdílný režim promlčování pohledávek, u nichž nebyla předem sjednána splatnost, přitom podle dosavadní judikatury pramenil z ustanovení § 392 odst. 1 ObchZ, podle něhož u práva na plnění závazku běží promlčecí doba ode dne, kdy měl být závazek splněn nebo mělo být započato s jeho plněním, tj. od doby splatnosti. Toto ustanovení bylo vykládáno jako speciální úprava ve vztahu k obecné promlčecí době dle § 391 odst. 1 ObchZ, které je ekvivalentem výše citovaného § 101 OZ a stanoví, že u práv vymahatelných u soudu začíná běžet promlčecí doba ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno u soudu.

Popsaná nejednota v otázce počátku běhu promlčecí doby však pochopitelně vyvolávala určité pochybnosti. Tím spíše, když **byl výklad přijímán pro občanskoprávní vztahy poněkud paradoxně pro věřitele o poznání přísnější.** Zatímco „občanskoprávnímu“ věřiteli by se totiž pohledávka promlčovala ve 3 letech od vzniku závazkového právního vztahu, resp. od okamžiku, kdy

mohl poprvé vyzvat dlužníka k plnění, věřitel „obchodněprávní“ by mohl promlčení teoreticky oddalovat do nekonečna, resp. nejméně na 4 + 4 roky. To pokud by se vycházelo z výkladu, že se nejprve promlčuje právo požádat dlužníka a o plnění a pak právo na samotné plnění od doby jeho splatnosti.

Sjednocení výkladu ohledně počátku promlčecí doby

Výše popisované nejasnosti a disproporce v postavení věřitelů nicméně odstranil Nejvyšší soud ČR svým nedávným rozhodnutím velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ve věci spis. zn. 31 Cdo 3881/2009 ze dne 9. října 2013.

Klíčem k závěru přijatému v tomto rozhodnutí bylo **posouzení, zda zvláštní úprava začátku běhu promlčecí doby u práva na plnění závazku obsažená v § 392 odst. 1 ObchZ platí v obchodních závazkových vztazích i tehdy, není-li doba splatnosti závazku sjednána dohodou nebo určena právním předpisem či rozhodnutím, tedy zda se použije i tam, kde je doba splatnosti závazku závislá (ve smyslu § 340 odst. 2 ObchZ) na výzvě věřitele (obdoba § 563 OZ).**

Dle Nejvyššího soudu ČR tomu tak není, neboť **ustanovení § 392 odst. 1 ObchZ vychází z toho, že splatnost závazku je již určena**, a to dohodou právním předpisem nebo rozhodnutím.

Naopak v případech, **kdy splatnost určena není a její existence závisí na výzvě věřitele, ustanovení § 392 odst. 1 ObchZ se pro určení počátku promlčecí doby neužije.** Tehdy se standardně aplikuje § 391 odst. 1 ObchZ (ekvivalent § 101 OZ) a **promlčecí doba plně v souladu se závěry shora citovaného rozsudku Nejvyššího soudu ČSR z roku 1981 počne (i v obchodněprávních vztazích) běžet již dnem, kdy věřitel mohl dlužníka k plnění závazku poprvé vyzvat.**

Současně Nejvyšší soud ČR doplnil, že takto určený počátek běhu promlčecí doby již nelze později „přepnout“ do režimu § 392 odst. 1 ObchZ, a promlčecí dobu tak prodloužit tím, že se pohledávka výzvou následně zesplatní.

Výše uvedené závěry lze hodnotit jednoznačně kladně, neboť (zřejmě definitivně) sjednotily pojetí počátku promlčecí doby u pohledávek vzniklých z občanskoprávních i obchodněprávních závazkových vztahů a odstranily na první pohled neodůvodněně zvýhodněné postavení věřitele v obchodních vztazích, který mohl dle dosavadního výkladu promlčení vlastních práv neadekvátně oddalovat.

Na druhou stranu je třeba připustit, že popisované sjednocení se bohužel uskutečnilo až na samém sklonku „života“ současné soukromoprávní úpravy. Z textu § 619 nového občanského zákoníku lze však usuzovat, že objektivní kritérium bude pro určení počátku běhu promlčení i nadále významné. Současný výklad pak poslouží přinejmenším na „doběhové“ kauzy, kterých však s ohledem na délku promlčecí doby (resp. obě základní délky promlčecí doby) bude jistě ještě vysoký počet.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)